

انگیزش تحصیلی در نظام های آموزشی

دسترسی آزاد

<https://journal.afagh.ac.ir>

شماره ۳، دوره ۱، ۱۴۰۴

نقش ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه و سبک های یادگیری در پیش بینی احساس تعلق به مدرسه در دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه

عین اله قاسمیان^{۱*}، سلماز فرامرزی گروسی^۲

۱. کارشناسی ارشد، گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور واحد خوی، خوی، ایران

Email: aaggiidd0099@gmail.com

۲. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور واحد خوی، خوی، ایران

چکیده

یکی از عوامل تعیین کننده در بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان، احساس تعلق به مدرسه است که تحت تأثیر متغیرهایی مانند ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه و سبک های یادگیری قرار دارد؛ براین اساس، پژوهش حاضر باهدف بررسی نقش ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه و سبک های یادگیری در پیش بینی احساس تعلق به مدرسه در دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه، از نظر شیوه گردآوری داده ها از نوع توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه بخش سیلوانای ارومیه در نیمسال دوم ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به تعداد ۷۰۳ نفر را شامل می گردد. با مراجعه به جدول کرجسی - مورگان، تعداد ۲۴۸ دانش آموز با روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. داده ها با ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد بین ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه ($p < 0/01$)، سبک یادگیری واگرا ($p < 0/01$)، سبک یادگیری انطباق ($p < 0/01$) و سبک یادگیری جذب ($p < 0/01$) با احساس تعلق به مدرسه در دانش آموزان رابطه مثبت وجود داشت. همچنین نتایج رگرسیون چندگانه نشان داد متغیرهای پژوهش ۲۸ درصد واریانس احساس تعلق به مدرسه را در دانش آموزان پیش بینی نمودند. با توجه به نتایج به دست آمده، می توان گفت ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه و سبک های یادگیری از عوامل پیش بینی کننده در احساس تعلق به مدرسه در دانش آموزان دختر محسوب می شوند.

واژگان کلیدی: ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه، سبک های یادگیری، احساس تعلق به مدرسه

۱. مقدمه

دانش‌آموزان از مهم‌ترین عناصر نظام آموزش و پرورش هستند که سلامتی و پویایی آنها مهم‌ترین عامل برای رشد و پیشرفت تحصیلی است، در این بین احساس تعلق به مدرسه^۱ متغیر کلیدی و مهم محسوب می‌شود. احساس تعلق خاطر، یک عامل کلیدی در رشد روانی و سازگاری تحصیلی کودکان و نوجوانان است (فابریس و همکاران، ۲۰۲۴). در ادبیات علمی، داشتن تعلق به مدرسه با مؤلفه‌ها و اصطلاحات دیگری مانند عنوان‌های دیگری همچون تعهد به مدرسه^۲، پیوند با مدرسه^۳ و دل‌بستگی به مدرسه^۴ تشریح و مورد تعریف قرار گرفته است (چاپمن و همکاران، ۲۰۱۱) که زمینه‌ساز تأثیرات گسترده بر ابعاد مختلف شخصیتی و تحصیلی دانش‌آموزان دارد (روفی^۵، ۲۰۱۱). به عبارت دیگر داشتن پیوند و احساس تعلق به مدرسه بدین معنی است که دانش‌آموزان چه حس و هیجانی نسبت به حضور خود در مدرسه دارند و تعلق که با هم‌سن و سالان، معلمان و نیروهای آموزشی مدرسه برقرار می‌کنند به چه شکل است (لونگوباردی و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین تعریفی مطلوب و پذیرفته شده تر در مورد احساس تعلق به مدرسه مدنظر است که عبارت است از "مدت زمانی که دانش‌آموزان احساس می‌کنند که شخصاً در محیط اجتماعی مدرسه مورد ارزش و پذیرش، احترام و حمایت دیگران قرار گرفته‌اند" (کورپرشوک و همکاران، ۲۰۱۹). احساس تعلق در واقع می‌تواند عاملی باشد که بر وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان اثرگذار باشد و بتواند منجر به پیشرفت تحصیلی بیشتر در دانش‌آموزان گردد. نتایج مطالعات حاکی از آن است، نوجوانانی که احساس تعلق بالایی را در مدرسه گزارش می‌دهند، ممکن است در معرض خطر کمتری برای ناسازگاری روانی باشند (فابریس و همکاران، ۲۰۲۴).

به‌وجود آمدن احساس تعلق به مدرسه و احساس بهزیستی نسبت به مدرسه تحت تأثیر مؤلفه‌های مختلفی می‌باشد. عاملی که می‌تواند بر وضعیت دانش‌آموزان در مدرسه و احساس تعلق به آن نقش داشته باشد، ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه^۶ است. ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه اهمیت زیادی برای دانش‌آموزان دارد. فضا و جو مدرسه از مؤلفه‌های اساسی و کلیدی در دانش‌آموزان است. برای اینکه بیشتر مدت‌زمان دانش‌آموزان در مدرسه سپری می‌گردد (لی، لی و روجسکی^۷، ۲۰۱۳). محیط مدرسه به جو و فضای ایجاد شده روانی و موقعیت مکانی و فیزیکی مدرسه می‌پردازد (مریستو و ایسنس چمیدت^۸، ۲۰۱۴). مرکز خدمات انسانی دانش^۹ (۲۰۰۴) تعریف می‌کند که جو مدرسه انعکاس ابعاد فیزیکی و روان‌شناختی مدرسه است که کمتر دچار تغییر می‌گردد و شرایط لازم را برای تدریس و یادگیری فراهم می‌کنند. فضا و جو سازمانی در همه مؤلفه‌ها و ابعاد یک سازمان جاری است دارد و بر شخصیت، رفتار و نگرش‌های کارکنان اثر می‌گذارد. هالپین^{۱۰} در سال ۱۹۶۳ جو سازمانی مدرسه را معادل باشخصیت مدرسه تعریف می‌کند (بنفشه کهنه شهری، ۱۳۹۸). همچنین هوی و میسکل^{۱۱} در تعریف جو مدرسه، چنین تعریف کردند: "جو مدرسه، یک واژه و اصطلاح گسترده است که به ادراک و نگرش معلمان و دانش‌آموزان از فضا و جو عمومی در مدرسه اشاره شده و متأثر از سازمان رسمی، غیررسمی، شخصیت افراد و مدیریت سازمانی مدرسه است (احمدیه، ۱۳۹۶).

محیط و فضای مدرسه پایگاه مهمی برای فرایندهای یادگیری دانش‌آموزان و پیش‌بینی‌کننده محیط شغلی آینده آنها است. این امر به‌عنوان یک عامل اساسی در تعیین موفقیت در برنامه درسی مؤثر و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در نظر گرفته شده است (شریسا و همکاران، ۲۰۱۹). در این راستا، نتایج پژوهش محمدی و قادری (۱۴۰۳) نشان داد که بین تجارب مثبت در مدرسه با احساس تعلق به مدرسه رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد، اما بین جو عاطفی مدرسه با احساس تعلق به مدرسه رابطه معنی‌داری وجود ندارد. احمدی و همکاران (۱۳۹۷)

1. sense of selonging to school

2. school engagement

3. school bonding

4. school attachment

5. roffy

6. perception of school psycho-Social Atmosphere

7. Lee, Lee & Rojewski

8. Meristo & Eisenschmidt

9. the center of human services knowledge

10. Hulpen

11. Hoy & Miskel

نیز نشان دادند جو اخلاقی مدرسه با حس تعلق به مدرسه و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنی‌دار داشت. همچنین موسوی و کاظمی (۱۳۹۸) در پژوهشی نشان دادند بین جو مدرسه، با تعلق‌ورزی تحصیلی رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

در محیط مدرسه و همچنین خارج از مدرسه عوامل مرتبط با یادگیری به صورت گسترده بر احساس تعلق به مدرسه نقش دارند. در این بین، یکی از متغیرهایی که در احساس تعلق دانش‌آموزان می‌تواند نقش داشته باشد، سبک‌های یادگیری^۱ است. یادگیری یک فرایند پیچیده و چندوجهی است و درک تفاوت‌های فردی در سبک‌های یادگیری برای آموزش مؤثر ضروری است. اصطلاح «سبک یادگیری» به روش ترجیحی فرد برای پردازش اطلاعات و کسب دانش اشاره دارد (ویتمن^۲، ۲۰۲۳). تعریفی استاندارد سبک یادگیری وجود دارد که عبارت است از رفتارها و عملکردهای دانش‌آموز در ابعاد عاطفی، شناختی و روانی - اجتماعی است که می‌تواند همانند شاخص‌های پایداری نسبی از شکل ادراک، تعامل و پاسخ‌های ارگانیسم به محیط یادگیری بهره گرفته شود (ذوقی و همکاران، ۲۰۱۰). تعریف دیگری از سبک یادگیری مشتمل بر این است که بتوان از طریق ترکیبی از طرق شناختی، عاطفی و فیزیولوژیکی که شخص بتواند در آن اطلاعات را بازیابی، سازماندهی، پردازش و یادآوری کند (بوید و همکاران، ۲۰۰۹). سبک‌های یادگیری شامل تشخیص این مورد است که چگونه یک فرد از طریق رویکردهای بصری، شنیداری، خواندن/نوشتن یا جنبشی (عملی) به بهترین نحو یاد می‌گیرد. نظریه سبک یادگیری فرض می‌کند که افراد ترجیحات یادگیری متمایزی از خود نشان می‌دهند و درک این ترجیحات می‌تواند به طور قابل توجهی اثربخشی آموزش و یادگیری را افزایش دهد (نیوتن و سالوی^۳، ۲۰۲۰). یادگیرندگان بصری یادگیری از طریق وسایل کمک آموزشی بصری مانند تصاویر، نمودارها و ویدیوها را ترجیح می‌دهند. یادگیرندگان شنیداری از گوش دادن به سخنرانی‌ها و شرکت در بحث‌ها سود می‌برند. از سوی دیگر، یادگیرندگان جنبشی در فعالیت‌ها و حرکات عملی مانند آزمایش‌ها و ایفای نقش پیشرفت می‌کنند. مطالعات مختلف نشان می‌دهد که نسبت توزیع بین یادگیرندگان بصری، شنیداری و جنبشی است (روگوسکی، کالهن و تالال^۴، ۲۰۲۰).

سبک یادگیری توسط بسیاری از کارشناسان به عنوان یکی از کلیدهای موفقیت در آموزش عالی ذکر شده است. با این حال، اعتقاد بر این است که دانش‌آموزان با شناخت سبک‌های یادگیری خود می‌توانند در آموزش، موفق‌تر باشند. با این حال، همه دانش‌آموزان از ویژگی‌های سبک یادگیری خود آگاه نیستند. نتایج مطالعات صورت گرفته حاکی از آن است که در بسیاری از موارد، کاربرد نظریه سبک یادگیری، راه‌های مختلفی را برای طبقه‌بندی سبک‌های یادگیری ایجاد کرده است. امروزه طبقه‌بندی کاملاً پذیرفته شده‌ای در این مورد پیدا نمی‌شود؛ لذا از مقیاس‌ها و دسته‌بندی‌های مختلفی بهره گرفته می‌شود (دابسون^۵، ۲۰۰۹). نبود یک چارچوب مفهومی برای نظریه‌های سبک یادگیری و ملاک‌های آن، یک انتقاد مشخص و واضح در این حوزه است. در سال ۲۰۰۴ مرکز تحقیقات یادگیری و مهارت‌های انگلستان گزارشی را در مورد بررسی سیستماتیک مدل‌ها و ابزارهای سبک یادگیری مورد استفاده انتشار داد. چندین نمونه از اختلاف بین مدل‌ها، ابزارها و مربیان در مورد سبک‌های یادگیری در این گزارش ذکر شده است (رومانلی، ببرد و رایان^۶، ۲۰۰۹). در این راستا در مطالعه‌ای که لنت (۲۰۱۴) نشان داد بین عوامل و سبک‌های شناختی با سازگاری اجتماعی رابطه برقرار بود. همچنین متغیر خودکارآمدی در پیش‌بینی مستقیم رضایت تحصیلی نسبت به عوامل شناختی و اجتماعی قابل اطمینان‌ترین عامل بود. نتایج مطالعه بیک (۲۰۲۵) نشان داد، سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان قوی‌ترین ارتباط را با حس تعلق دانش‌آموزان در تمام سیستم‌های آموزشی مورد مطالعه داشت. هوگرتی و همکاران (۲۰۰۶) در پژوهشی دیگر به بررسی نقش مداخلات شناختی بر سازگاری اجتماعی و سبک‌های شناختی پرداختند. نتایج بهبود قابل توجهی در مورد مداخلات شناختی بر سرعت پردازش، سبک‌شناختی، شناخت اجتماعی، و سازگاری اجتماعی داشت. همچنین نتایج مطالعه پیری، برقی و شاهی (۱۳۹۸) حاکی از نقش تجارب یادگیری دانش‌آموزان در احساس تعلق به مدرسه هم به صورت مستقیم و هم با نقش واسطه‌ای نگرش به برنامه درسی بود. تیناجرو و همکاران (۲۰۱۲) نیز نشان دادند که ارتباط معناداری بین سبک‌شناختی و راهبرد یادگیری با پیشرفت تحصیلی وجود دارد.

1. learning styles

2. Whitman

3. Newton & Salvi

4. Rogowsky, Calhoun & Tallal

5. Dobson

6. Romanelli, Bird & Ryan

براین اساس و با توجه به مطالب ذکر شده که مسئله موجود در این مطالعه را مورد بررسی قرار داده است؛ لذا سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که آیا ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه و سبک‌های یادگیری در پیش‌بینی احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه نقش دارند؟

۲. روش

پژوهش حاضر، جزء تحقیقات کمی، از نظر شیوه گردآوری داده‌ها از نوع توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش مشتمل بر تمامی دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه بخش سیلوانای ارومیه در نیمسال دوم ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به تعداد ۷۰۳ نفر بود. با توجه به حجم جامعه پژوهش که ۷۰۳ نفر بود، جهت تعیین حجم نمونه با مراجعه به جدول کرجسی - مورگان، تعداد ۲۴۸ دانش‌آموز دختر دوره دوم مقطع متوسطه بخش سیلوانای ارومیه با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل داده‌ها، از روش‌های آماری توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد، فراوانی و درصد) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه) استفاده شد. همچنین داده‌های جمع‌آوری شده از طریق نرم افزار Spss ۱۹ مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

ابزار پژوهش

پرسشنامه احساس تعلق به مدرسه: این پرسشنامه در سال ۲۰۰۴ توسط بری و همکاران به‌صورت جملات مثبت در مقیاس لیکرت (از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) طراحی شده است. پرسش‌نامه مذکور در سال ۲۰۰۵ نیز توسط بتی و بری مورد تجدیدنظر قرار گرفته است. این پرسشنامه دارای ۲۷ سؤال می‌باشد. شیوه پاسخگویی به سؤالات براساس طیف لیکرت چهار درجه‌ای می‌باشد؛ بدین صورت که براساس گزینه‌های کاملاً موافقم، موافقم، کاملاً مخالفم و مخالفم پاسخ داده می‌شود. همچنین نمره‌گذاری به سؤالات نیز بدین صورت است که به کاملاً موافقم نمره ۴، موافقم نمره ۳، کاملاً مخالفم نمره ۲ و مخالفم نمره ۱ به خود می‌گیرد (حکیمزاده و همکاران، ۱۳۹۳). لازم به ذکر است که در این پژوهش ابتدا پرسشنامه احساس تعلق به مدرسه توسط دو متخصص زبان انگلیسی به فارسی ترجمه شده و به دنبال آن از دو متخصص دیگر خواسته شد که آن را به انگلیسی برگردانند سپس به‌منظور بررسی روایی محتوایی، پرسشنامه توسط چند تن از اساتید دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی مورد بررسی قرار گرفته و اصلاحات لازم اعمال شد (طالعی، ۱۳۹۴). ضریب پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۵ و برای مؤلفه‌های احساس تعلق به همسالان ۰/۷۳، حمایت معلم ۰/۸۹، احساس رعایت احترام و عدالت در مدرسه ۰/۷۵، مشارکت در جامعه ۰/۸۴، تعلق فرد با مدرسه ۰/۶۹ و مشارکت علمی ۰/۷۸ گزارش شده است (بری، بتی و وات^۱، ۲۰۰۵).

پرسشنامه ادراک از جو مدرسه: برای ارزیابی ادراک از محیط مدرسه از پرسشنامه جامع جو مدرسه (مرکز آموزش اجتماعی و هیجانی، ۲۰۰۹) استفاده گردید که شامل ۷۰ گویه و دارای چهار خرده مقیاس می‌باشد که عبارتند از: ۱. امنیت، ۲. تدریس و یادگیری، ۳. روابط بین فردی و ۴. محیط مؤسسه‌ای. نمره‌گذاری این پرسشنامه براساس مقیاس لیکرت می‌باشد که شامل گویه‌های بسیار مخالف (۱) تا بسیار موافق (۴) استفاده گردید. پرسش‌نامه جامع جو مدرسه (برگرفته از پایگاه الکترونیک مرکز آموزش اجتماعی و هیجانی، ۲۰۰۹) شامل ۷۰ گویه و ۴ خرده مقیاس می‌باشد که برای دانش‌آموزان مقطع متوسطه طراحی شده است، خرده مقیاس‌های آن هم عبارتند از: ۱- امنیت؛ ۲- تدریس و یادگیری؛ ۳- روابط بین شخصی؛ ۴- محیط مؤسسه‌ای. نمره‌گذاری این پرسش‌نامه بر اساس طیف لیکرت می‌باشد که شامل گویه‌های بسیار مخالف (۱)، مخالف (۲)، موافق (۳) و بسیار موافق (۴) می‌باشد. نمره‌گذاری برای سؤالات (۷، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۸، ۱۹) به‌صورت معکوس می‌باشد، نمرات نیز در طیفی از ۲۸۰-۷۰ قرار می‌گیرند (احمدیه، ۱۳۹۶).

پرسشنامه سبک‌های یادگیری کلب: پرسشنامه سبک یادگیری کلب (۱۹۸۲) که ۱۲ جمله است که هر جمله شامل ۴ قسمت است با نام‌های به ترتیب تجربه عینی (CE) مشاهده تأملی (RO) مفهوم‌سازی انتزاعی (AC) و آزمایشگری فعال (AE). از جمع این ۴ قسمت در ۱۲ سؤال ۴ نمره برای هر مقیاس به دست می‌آید که ۴ شیوه سبک‌شناختی را نشان می‌دهد. از تفریق دو به دوی این مقیاس‌ها مثلاً تفریق

¹. Brew, Beatty & Watt

مفهوم‌سازی انتزاعی از تجربه عینی و آزمایشگری فعال از مشاهده تعاملی دو نمره به دست می‌آید. این دو نمره بر روی محور مختصات قرار می‌گیرند. یکی محور عمودی (تجربه عینی - مفهوم‌سازی انتزاعی: AC-CE) و دیگری محور افقی (مشاهده تأملی - آزمایشگری فعال: AE-RO). این دو محور مختصات چهار ربع یک مربع را تشکیل می‌دهد که این چهار سبک‌شناختی با نام‌های واگرا، همگرا، جذب‌کننده و انطباق‌یابنده در هر یک از ربع‌های مربع قرار می‌گیرد. آزمودنی، پاسخ پیشنهادی را با توجه با نحوه یادگیری خود، از نمره ۱ تا ۴ رتبه‌بندی می‌کند. به این ترتیب در هر جمله به گزینه‌ای که بیشترین مطابقت را با سبک یادگیری آزمودنی دارد نمره ۴، به گزینه‌ای که در حد متوسط با سبک یادگیری آزمودنی مطابقت دارد نمره ۳، به گزینه‌ای که در حد ضعیف با سبک یادگیری آزمودنی مطابقت دارد نمره ۲ و به گزینه‌ای که با سبک یادگیری آزمودنی مطابقت ندارد نمره ۱ داده می‌شود. اولین بار در داخل کشور حسینی لرگانی (۱۳۷۷) پرسشنامه حاضر را به فارسی ترجمه نموده است و روایی آن را به تأیید چند نفر از اساتید دانشکده روانشناسی دانشگاه علامه طباطبایی رسانده است. همچنین در پژوهش جکسون و جونز (۱۹۹۶) پایایی هر چهار مقیاس بین ۰/۶۹ تا ۰/۷۷ به دست آمده است. در پژوهش حسینی‌نسب، رویین و سلطان القرایی (۱۳۸۵) پایایی این پرسشنامه به وسیله آلفای کرونباخ در مؤلفه تجربه عینی ۰/۶۴، مشاهده تأملی ۰/۵۸، مفهوم‌سازی انتزاعی ۰/۷۲ و آزمایشگری فعال ۰/۶۸ به دست آمده است.

۳. یافته‌ها

تعداد ۲۴۸ دانش‌آموز دختر دوره دوم مقطع متوسطه در پژوهش حاضر بودند. میانگین سنی دانش‌آموزان ۱۷/۸۵ و انحراف استاندارد ۲/۲۱ می‌باشد. در پایه تحصیلی، تعداد ۸۸ نفر با ۳۵/۵ دهم، تعداد ۸۶ نفر با ۳۴/۷ یازدهم و ۷۴ نفر با ۲۹/۸ دوازدهم بودند.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش

متغیر	زیرمقیاس	میانگین	انحراف استاندارد
سبک‌های یادگیری	سبک واگرا	۵۲/۳۸	۱۱/۳۲
	سبک همگرا	۶۴/۳۹	۱۲/۷۷
	سبک جذب‌کننده	۵۹/۸۸	۸۷/۱۴
	سبک انطباقی	۶۳/۲۱	۱۱/۷۷
ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه		۱۱۲/۰۱	۲۳/۲۰
تعلق به مدرسه		۹۶/۰۱	۱۱/۴۰

جدول ۱ میانگین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. در جدول فوق شاخص‌های بررسی شده نشان می‌دهد که بالاترین نمره مربوط به تعلق به ادراک از جو مدرسه با ۱۱۲/۰۱ و کمترین میانگین مربوط به سبک واگرا ۵۲/۳۸ است.

جدول ۲. آزمون کولموگراف - اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها

متغیر	زیرمقیاس	Z	Sig
سبک‌های یادگیری	سبک واگرا	۰/۸۱۶	۰/۵۱۸
	سبک همگرا	۱/۱۷۶	۰/۱۲۶
	سبک جذب‌کننده	۱/۲۸۵	۰/۰۷۴
	سبک انطباقی	۰/۹۹۰	۰/۲۸۱
ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه		۰/۷۵۰	۰/۶۲۷
تعلق به مدرسه		۱/۲۹۲	۰/۰۷۱

جدول ۲ آزمون کولموگراف - اسمیرنف جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها استفاده شد. همانطور که در فوق مشاهده می‌گردد با توجه به اینکه سطح معناداری همه متغیرها بالاتر از ۰/۰۵ بود؛ لذا می‌توان نتیجه گرفت توزیع نمرات نرمال است. با توجه به اینکه مفروضه نرمال بودن داده‌ها تایید شد، لذا، بررسی و تحلیل فرضیات پژوهش بلامانع است.

جدول ۳. آزمون ضریب همبستگی پیرسون جهت بررسی رابطه بین ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه و سبک‌های یادگیری با احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه

احساس تعلق به مدرسه		متغیر
سطح معنی‌داری	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۱	۰/۲۵**	ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه
۰/۰۰۱	۰/۲۶**	سبک واگرا
۰/۰۶۳	۰/۱۲	سبک همگرا
۰/۰۰۴	۰/۱۸**	سبک جذب‌کننده
۰/۰۰۱	۰/۲۴**	سبک انطباقی

* * رابطه در سطح معنی‌داری: ۰/۰۱ * * رابطه در سطح معنی‌داری: ۰/۰۵

جدول ۳ آزمون ضریب همبستگی پیرسون جهت بررسی رابطه بین ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه با احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه را نشان می‌دهد. نتایج نشان داد که بین ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه ($r=0.29, p<0.01$) با احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌دار وجود داشت. همچنین بین سبک واگرا ($r=0.29, p<0.01$)؛ سبک یادگیری انطباقی ($r=0.24, p<0.01$) و سبک یادگیری جذب ($r=0.18, p<0.01$) با تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌دار وجود داشت. همچنین بین سبک یادگیری همگرا و احساس تعلق به مدرسه رابطه معنی‌دار مشاهده نگردید ($p>0.05$).

جدول ۴. رگرسیون چندگانه به روش همزمان جهت پیش‌بینی احساس تعلق به مدرسه براساس ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه و سبک‌های یادگیری در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه

Adjusted		ضریب استاندارد شده		مدل ۱				
R Square	R Square	R	Sig	F	sig	T	Beta	
					۰/۰۰۱	۷/۸۴۱	۳/۶۵۳	ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه
					۰/۰۰۱	-۷/۹۶۷	-۲/۵۵۹	سبک واگرا
۰/۲۸	۰/۲۹	۰/۵۴	۰/۰۰۱	۱۹/۸۱۹	۰/۰۵۵	۱/۴۹۶	۰/۱۹۱	سبک همگرا
					۰/۰۰۱	-۶/۸۶۴	۱/۶۰۶	سبک جذب‌کننده
					۰/۰۰۱	۴/۱۶۸	۰/۳۲۳	سبک انطباقی

جدول رگرسیون چندگانه به روش همزمان جهت پیش‌بینی احساس تعلق به مدرسه براساس ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه و سبک‌های یادگیری در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه، نشان می‌دهد میزان F به‌دست‌آمده معنی‌دار بوده است ($p<0.01$) - $F=19.819$ و نشان می‌دهد که مدل رگرسیون به‌کاررفته شده معنی‌دار است. همچنین نتایج به‌دست‌آمده از مدل رگرسیون نشان می‌-

دهد که این مدل ۲۸ درصد از مجموع واریانس احساس تعلق به مدرسه را پیش‌بینی می‌کند. در بررسی سهم هر یک از متغیرها و با توجه به سطح T به‌دست‌آمده همانطور که مشاهده می‌شود، ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه، سبک واگرا، سبک همگرا، سبک جذب‌کننده و سبک انطباقی به‌صورت معنی‌دار توانست احساس تعلق به مدرسه را پیش‌بینی کند.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف بررسی نقش ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه و سبک‌های یادگیری در پیش‌بینی احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه انجام شده است. نتایج نشان داد بین ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه و سبک‌های یادگیری شامل سبک واگرا، سبک همگرا، سبک جذب‌کننده و سبک انطباقی با احساس تعلق به مدرسه رابطه مثبت و معنی‌دار داشتند و این متغیرها توانستند، ۲۸ درصد از مجموع واریانس احساس تعلق به مدرسه را پیش‌بینی می‌کند.

یافته به‌دست‌آمده مبنی رابطه ادراک از جو روانی - اجتماعی مدرسه و احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه با نتایج یافته به‌دست‌آمده با نتایج مطالعه احمدی و همکاران (۱۳۹۷)، احمدی و کیس (۲۰۱۹) همخوان و با نتایج پژوهش محمدی و همکاران (۱۴۰۳) غیرهمخوان بود.

در این راستا، احمدی و همکاران (۱۳۹۷) نشان دادند مؤلفه‌های جواخلاقی با حس تعلق به مدرسه ارتباط مستقیم و مثبت دارند. همچنین نتایج مطالعه کیس (۲۰۱۹) که نشان داد روابط بین دانش‌آموزان و برنامه های انگیزشی، استفاده از شیوه های تدریس که دانش‌آموزان را ترغیب به شرکت در کار برای کلاس می‌تواند تعلق به مدرسه را افزایش دهد.

در تبیین یافته به‌دست‌آمده می‌توان گفت محیط مدرسه یکی از حوزه‌های مهم زندگی دانش‌آموزان است؛ زیرا آنها بسیاری از وقت خود را در مدرسه سپری می‌کنند (لی و همکاران، ۲۰۱۲). محیط مدرسه به جو روان‌شناختی و شکل فیزیکی مدرسه اشاره دارد (مریستو و همکاران، ۲۰۱۴). مرکز خدمات انسانی دانش (۲۰۰۴) بیان می‌کند که جو مدرسه منعکس‌کننده جنبه‌های فیزیکی و روان‌شناختی مدرسه است که کمتر تغییر می‌پذیرند و پیش‌شرط‌های لازم را برای تدریس و یادگیری فراهم می‌کنند. جو سازمانی در همه ابعاد سازمان جریان دارد و بر سلوک، رفتار و نگرش‌های افراد اثر می‌گذارد. در واقع نوع فضا و جو مدرسه از نظر روانی - اجتماعی نقش پررنگی در ایجاد احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان دارد. مثلاً اگر این جو باز و گشوده باشد، اعتمادبه‌نفس زیاد است و عدم اشتغال کم، این وضعیت باعث می‌شود که هم مدیر و هم معلمان رفتار صحیحی داشته باشند و خروجی آن رضایت و تعلق بالای دانش‌آموزان است؛ در نقطه مخالف جو بسته است که دارای ویژگی‌های متضاد با جو باز است؛ چنان‌که اعتماد و نشاط در آن کم و عدم اشتغال به کار زیاد است که مدیر و معلمان خود را مشغول نشان می‌دهند؛ مدیر بر مسائل بی‌اهمیت و غیرضروری تأکید می‌کند و معلمان با همین تأکید مدیر، کمترین همکاری را دارند و رضایت کمتری نشان می‌دهند و این وضعیت بر شرایط روانی و هیجانی و رفتاری دانش‌آموزان نیز اثرگذار خواهد بود و زمینه‌ساز کاهش احساس تعلق به مدرسه می‌باشد (هوی و همکاران؛ ۱۳۹۶).

همچنین یافته به‌دست‌آمده مبنی بر نقش سبک‌های یادگیری در پیش‌بینی احساس تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه با نتایج مطالعه لنت (۲۰۱۴)، خجسته و همکاران (۱۴۰۰)، تیناجرو (۲۰۱۲)، لی و همکاران (۲۰۱۰) همخوان بود.

در تبیین یافته به‌دست‌آمده می‌توان گفت سبک‌های یادگیری، به‌صورت هوشمندانه، ترجیحات افراد را برای کسب دانش و در صورت لزوم اصلاح آن سازمان‌دهی می‌کند (تنویر و همکاران، ۲۰۱۰)؛ در همین راستا تیناجرو و همکاران (۲۰۱۲) نشان دادند که ارتباط معناداری بین سبک‌شناختی و راهبرد یادگیری با پیشرفت تحصیلی وجود دارد. سبک‌های یادگیری از نظر ویتکین و همکاران (۱۹۷۹) روش‌هایی هستند

که یک فرد برای نزدیک شدن به طیف وسیعی از موقعیت‌ها به کار می‌برد. در این مورد، در مدل یادگیری شناختی کلب، نحوه دریافت و پردازش اطلاعات در چهار شیوه مختلف یادگیری و در دو بعد اتفاق می‌افتد: تجربه عینی در برابر مفهوم سازی انتزاعی و آزمایشگری فعال در برابر مشاهده تأملی (کن، ۲۰۰۹). در تکمیل این یافته، نتایج مطالعه بیک (۲۰۲۵) نشان داد، سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان قوی‌ترین ارتباط را با حس تعلق دانش‌آموزان در تمام سیستم‌های آموزشی مورد مطالعه داشت. همچنین لنت (۲۰۱۴) نشان داد بین عوامل و سبک‌های شناختی با سازگاری اجتماعی رابطه برقرار بود. همچنین متغیر خودکارآمدی در پیش‌بینی مستقیم رضایت تحصیلی نسبت به عوامل شناختی و اجتماعی قابل اطمینان‌ترین عامل بود.

در تبیین نقش سبک‌های یادگیری در احساس تعلق به مدرسه، می‌توان گفت که افراد با این سبک‌گرایش به قضاوت‌های منطقی و عقلانی دارند. افرادی که شیوه تفکر انتزاعی (در سبک یادگیری واگرا) را دارند، بیشترین توانایی را در کاربرد عملی اندیشه‌ها و نظریه‌ها دارند. آنها می‌توانند مسائل را حل کنند و بر اساس راه‌حلهایی که برای مسائل پیدا می‌کنند، تصمیم‌گیری نمایند. آنها ترجیح می‌دهند که با مسائل فنی سروکار داشته باشند تا با مسائل اجتماعی و بین شخصی. این مهارت‌ها به موفقیت آنها در بعد عملکرد تحصیلی و سازگاری کمک شایانی می‌نماید. همچنین دانشجویانی که دارای این شیوه تفکر (در سبک یادگیری جذب‌کننده) می‌باشند در درک تعداد زیادی از اطلاعات و ترکیب آن به صورت موجز و منطقی، بیشترین توانایی را دارند (کوتینهو و همکاران، ۲۰۰۵). همچنین دانش‌آموزان با سبک یادگیری انطباقی، از قوه دیداری و شنوایی خود برای دریافت اطلاعات بهره می‌گیرند، عملکرد را بر اساس معیارهای بیرونی ارزیابی می‌کنند و در ذخیره‌سازی اطلاعات توانمندند، این افراد علی‌رغم عینیت و حوصله و رجوع به افکار و نظریه‌ها در تشکیل عقاید خود، الزاماً اقدامی انجام نمی‌دهند. دانشجویان با این سبک بیشترین توانایی را در درک و ترکیب اطلاعات فراوان به صورت موجز و منطقی دارند، علاقمند به تولید مدل‌های نظری هستند و بدون توجه به ارزش عملی نظریه، بیشتر درستی منطقی آن را لحاظ می‌کنند (هاک و همکاران، ۲۰۰۷).

پژوهش حاضر مانند هر مطالعه‌ای محدودیت داشت. یکی از محدودیت‌های مطالعه، محدودیت در جنسیت نمونه‌ها بود که نمونه پژوهش دانش‌آموزان دختر بودند. از دیگر محدودیت‌های مطالعه، محدودیت در مقطع و پایه‌های تحصیلی بود. محدودیت در مکان انجام پژوهش که باتوجه به بافت فرهنگی و مکانی بخش سیلوانای ارومیه، تعمیم آن به جوامع بزرگ‌تر و شهرهای دیگر با احتیاط صورت گیرد. براین اساس پیشنهاد می‌گردد در مطالعات آتی، پژوهش‌های مشابه در دانش‌آموزان پسر نیز صورت گیرد. پیشنهاد می‌گردد در نهایت پیشنهاد می‌گردد جهت جلوگیری از افت روانی و عاطفی در پاسخ به سؤالات پرسشنامه‌ها، انجام مطالعات مشابه با ابزارهای فرم کوتاه و با تعداد سؤالات کمتر اجرا گردد. با توجه به نتایج به دست آمده که حاکی از نقش سبک‌های یادگیری در احساس تعلق به مدرسه بود می‌توان از طریق تمرکز و توجه بر سبک‌های یادگیری و استفاده بیشتر از سبک‌های یادگیری واگرا و همچنین سبک‌های یادگیری که در دانش‌آموزان ایجاد علاقه و گرایش به مدرسه و تعلق به مدرسه ایجاد کند. همچنین با توجه به نقش جو مدرسه در ایجاد تعلق به مدرسه، پیشنهاد می‌گردد از طریق بهبود جو مدرسه از نظر فضای ساختاری و فیزیکی، رنگ‌آمیزی، امکانات ورزشی و بازی، تعامل بهتر معلمان و مدیران با دانش‌آموزان احساس تعلق به مدرسه را افزایش داد.

منابع

- احمدیه، لعیا. (۱۳۹۶). بررسی رابطه ادراک از محیط مدرسه، تمایز یافتگی خود و نیازهای اساسی روان-شناختی با رضایت از مدرسه در دانش‌آموزان دختر مقطع راهنمایی. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته روانشناسی. دانشگاه آزاد واحد ارومیه.
- احمدی، سهیلا؛ حسنی، محمد؛ و موسوی، میرنجف. (۱۳۹۷). رابطه جو اخلاقی مدرسه با حس تعلق به مدرسه و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان. اخلاق در علوم و فناوری، ۱۳(۴)، ۱۲۵-۱۳۲.
- بنفشه کهنه شهری، امیرعباس. (۱۳۹۸). رابطه بین سبک‌های هویتی، نظم بخشی هیجان و ادراک از محیط مدرسه با فرسودگی تحصیلی در دانش‌آموزان پسر دوره دوم مقطع متوسطه. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته روانشناسی. دانشگاه آزاد واحد ارومیه.
- پیری، موسی؛ فسانه، شاهی؛ و برقی، عیسی. (۱۳۹۸). رابطه کیفیت تجارب یادگیری دانش‌آموزان در احساس تعلق به مدرسه با نقش واسطه‌ای نگرش به برنامه درسی. مطالعات برنامه درسی، ۱۴(۵۳)، ۷۶-۵۵.
- حکیمزاده، رضوان، درانی، کمال؛ ابوالقاسمی، مهدی؛ و نجاتی، فرهاد. (۱۳۹۳). بررسی رابطه‌ی احساس تعلق به مدرسه با انگیزه‌ی پیشرفت و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه نظری شهر اصفهان. علوم تربیتی، ۲۱(۱)، ۱۵۱-۱۶۶.
- حسینی نسب، سیدداوود؛ رویین، حسین؛ و سلطان‌القزایی، خلیل. (۱۳۸۵). بررسی رابطه سبک‌های شناختی (شیوه‌های یادگیری) با عوامل شخصیتی دانشجویان کارشناسی دانشگاه تبریز. پژوهش‌های نوین روانشناختی (روانشناسی دانشگاه تبریز)، ۱(۳)، ۸۷-۱۲۱.
- طالعی اولقی، مهسا. (۱۳۹۸). بررسی نقش بازدارنده رفتاری، اهداف پیشرفت و سبک‌های هویت در پیش‌بینی تعلق به مدرسه در دانش‌آموزان دختر دوره اول مقطع متوسطه. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد رشته روانشناسی. دانشگاه آزاد واحد ارومیه.
- محمدی، فاطمه؛ و قادری، داود. (۱۴۰۲). رابطه جو عاطفی مدرسه و تجارب مثبت در مدرسه با احساس تعلق به مدرسه، هفتمین همایش بین‌المللی روان‌شناسی مدرسه، تهران.

- Baek, C. (2025). How (do) school experiences contribute to students' sense of belonging?. *Asia Pacific Journal of Education*, 45(3), 749-762.
- Brew, C. Beatty, B. & Watt, A. (2004). Measuring students' sense of connectedness with school. Paper presented at the Australian Association for Research in Education Annual Conference. Melbourne.
- Fabris, M. A., Settanni, M., Longobardi, C., & Marengo, D. (2024). Sense of belonging at school and on social media in adolescence: Associations with educational achievement and psychosocial maladjustment. *Child Psychiatry & Human Development*, 55(6), 1620-1633.
- Korpershoek, H., Canrinus, E. T., Fokkens-Bruinsma, M., & De Boer, H. (2020). The relationships between school belonging and students' motivational, social-emotional, behavioural, and academic outcomes in secondary education: A meta-analytic review. *Research papers in education*, 35(6), 641-680.
- Lee, I. H., Rojewski, J. W., & Hill, R. B. (2013). Classifying Korean adolescents' career preparedness. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 13(1), 25-45.

- Longobardi, C., Settanni, M., Prino, L. E., Fabris, M. A., & Marengo, D. (2019). Students' psychological adjustment in normative school transitions from kindergarten to high school: Investigating the role of teacher-student relationship quality. *Frontiers in psychology*, 10, 1238.
- Meristo, M., & Eisenschmidt, E. (2014). Novice teachers' perceptions of school climate and self-efficacy. *International Journal of Educational Research*, 67, 1-10.
- Newton, P. M., & Salvi, A. (2020, December). How common is belief in the learning styles neuromyth, and does it matter? A pragmatic systematic review. In *Frontiers in Education* (Vol. 5, p. 602451). Frontiers.
- Roffey, S. (2011). Enhancing connectedness in Australian children and young people. *Asian Journal of Counselling*, 18(1), 1-25.
- Rogowsky, B. A., Calhoun, B. M., & Tallal, P. (2020). Providing instruction based on students' learning style preferences does not improve learning. *Frontiers in psychology*, 11, 511773.
- Shrestha, E., Mehta, R. S., Mandal, G., Chaudhary, K., & Pradhan, N. (2019). Perception of the learning environment among the students in a nursing college in Eastern Nepal. *BMC medical education*, 19(1), 382.
- Whitman, G. M. (2023). Learning styles: Lack of research-based evidence. *The Clearing house: a Journal of Educational Strategies, issues and ideas*, 96(4), 111-115.

Academic motivation in educational systems

<https://journal.afagh.ac.ir/>

2025, Vol 1, No.3

The Role of Perception of School Psychosocial Climate and Learning Styles in Predicting the Sense of Belonging to School in Female High School Students

Einollah Ghasemian^{*1}, Solmaz Faramarzi garosi²

1. MA of Educational Sciences, Department of Educational Sciences, Payame Noor of Khoy, Khoy, Iran
Email: aaggiidd0099@gmail.com
2. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Payame Noor of Khoy, Khoy, Iran

Abstract

One of the key factors determining the improvement of students' academic performance is their sense of belonging to the school, which is influenced by variables such as their perception of the school's psychosocial climate and their learning styles. also the aim of this study was to the role of perception of school psychosocial climate and learning styles in predicting the sense of belonging to school in female high school students, in terms of data collection method is descriptive-correlation. The statistical population of the study includes all female students of the second year of high school in Silvana in the second semester of 2021-2022 with 703 people. Referring to Krejcie-Morgan table, 248 students were selected as a research sample by multi-stage cluster sampling. Data were analyzed by Pearson correlation coefficient and multiple regression. The results showed that there was a positive relationship between perception of school psychosocial atmosphere ($p < 0.01$), divergent style ($p < 0.01$), adaptive learning style ($p < 0.01$) and absorption learning style ($p < 0.01$) with students' sense of belonging to school. Also, the results of multiple regression showed that the research variables predicted 28% of the variance of students' sense of belonging to school. According to the results, it can be said that learning styles and perception of school psycho-social atmosphere are predictive factors in the sense of belonging to school in female students.

Keywords: Learning styles, Perception of school psycho-social atmosphere, Sense of belonging to school